

Nr 106.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1944 kl. 2 em.

Memorial i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion angående underhålls- och materielbidrag till folkskolor.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 hade *Kungl. Maj:t* under åttonde huvudtiteln (punkt 180 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att till *Folkskolor m. m.*: Underhålls- och materielbidrag för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär icke någon förändring i förhållande till de för innevarande budgetår gällande bidragsgrunderna.

I samband med *Kungl. Maj:ts* förslag hade utskottet till behandling förehåft en inom första kammaren av herr *Ivar Persson* väckt motion (I: 239), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till *Kungl. Maj:t* anhålla om åtgärder för att förverkliga i motionen anförda önskemål.

Till stöd för det i *motionen I: 239* framställda yrkandet hade anförts följande.

I årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 180, hemställes om oförändrat statsbidrag till folkskolor i landet under rubriken underhålls- och materielbidrag. Detta bidrag, som utgår med 25 kronor per undervisningslokal, avser att vara en hjälp till skoldistriktet för underhåll av lokalerna samt anskaffning och underhåll av möbler och undervisningsmateriel. Bidraget har tidigare varit 50 kronor men sänktes av riksdagen 1940 till nuvarande 25 kronor efter förslag av *Kungl. Maj:t*. Det torde ej kunna bestridas, att ett visst eftersättande av underhållet i nuvarande läge är ofrånkomligt, och jag kritiserar sålunda ej anslagsminskningen i och för sig. Men ser man på den del av anslaget, som går till inköp och underhåll av undervisningsmateriel, kan man ej komma ifrån att detsamma fördelas på ett i hög grad otillfredsställande sätt. Att åskådnings- och undervisningsmateriel i de flesta ämnen kanske främst de naturvetenskapliga blivit allt mera betydelsefulla för ett gott resultat av undervisningen torde ej kunna bestridas. Å andra sidan blir emellertid dylik materiel ganska dyrbar för ett litet skoldistrikt. Dessa kostnader äro emellertid ej alls eller borde åtminstone ej vara proportionella mot antalet klassrum. I en B-2- eller B-3-skola med 4 å 5 eller 6 å 7

klasser (3 till 4 vid vartannat års intagning) i en lärosal är givetvis behovet av dylik materiel betydligt större än i en en- eller tvåklassig skollokal eller i en större skola med många klassrum, där det är lätt att låna en del materiel mellan de olika rummen. Det nämnda större behovet har dock ej i allmänhet kunnat tillgodoses vid de sämre skoltyperna av ekonomiska skäl. Det borde vara statens plikt att hjälpa till att tillgodose de mindre skolorna av sämre skoltyper på den glest befolkade delen av landsbygden i detta hänseende lika bra som de stora skolorna i tätorterna. Enligt min mening vore det ett steg i rätt riktning att de skolor, som ha särskilt behov därav, finge detta anslag utökadt till vad det var före 1940 eller 50 kronor per undervisningslokal. Jag tänker här särskilt på B-2 och B-3 eller ännu lägre skolformer, som i regel måste anses ha ett klart större behov av undervisningsmateriel än bättre skoltyper per undervisningslokal räknat. Eventuellt kunde man tänka sig, att en del av anslaget, som kan beräknas för undervisningsmaterielen, utginge per klass i stället för per undervisningslokal vid samtliga skolor utom A-typen. Det torde vara lätt för Kungl. Maj:t att efter hörande av skolöverstyrelsen utforma ett nytt system för dessa bidrag med hänsynstagande till dessa önskemål.

Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 8, punkt 172, bland annat hemställt

a) att riksdagen måtte till *Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag* för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor;

b) att motionen I: 239 måtte anses besvarad med vad utskottet under nämnda punkt anfört.

I motiveringen hade utskottet beträffande motionen I: 239 anfört följande.

Med anledning av vad i motionen I: 239 anförts vill utskottet understryka vikten av att erforderliga medel stå till förfogande för inköp och underhåll av undervisningsmateriel. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och därvid särskilt beaktar de svagare skolformernas behov. Med vad sålunda anförts torde ifrågavarande motion få anses besvarad.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har *första kammaren*, med bifall till vad utskottet hemställt i mom. a), avslagit utskottets hemställan i mom. b) och bifallit motionen I: 239, medan *andra kammaren* bifallit vad utskottet hemställt.

Då de skiljaktiga beslut, vari kamrarna sålunda stannat beträffande motionen I: 239, synas kunna sammanjämkas på sätt nedan angives, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, båda kamrarna med frånträdande härutinnan av sina förut i ärendet fattade beslut, godkänna följande yttrande och hemställan:

»Med anledning av vad i motionen I: 239 anförts vill utskottet understryka vikten av att erforderliga medel stå till förfogande för inköp och underhåll av undervisningsmateriel. I nämnda motion har framhållits, att åtgärder i främsta rummet borde vidtagas för en återgång till tidigare till-

lämpade bidragsgrunder för lägre former än A och B 1 i folkskolan. Därjämte har motionären ifrågasatt, att den del av anslaget, som kunde beräknas avse undervisningsmateriel, skulle utgå per klass i stället för per undervisningslokal vid samtliga skolor utom A-typen.

Enligt utskottets mening synas goda skäl tala för att en skyndsamt utredning verkställas rörande de i motionen I: 239 berörda spörsmålen, i syfte att främst tillgodose de svagare skolformernas behov. Vid denna undersökning anser utskottet att särskilt bör övervägas, på vad sätt och i vilken omfattning flerklassiga läraravdelningar kunna ställas i ett ur anslagssynpunkt gynnsammare läge än för närvarande. Utskottet tillstyrker alltså, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att en utredning i av utskottet här angivna avseenden kommer till stånd.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av motionen I: 239, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i av utskottet här ovan angivna avseenden samt såvitt möjligt för nästa års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen giver anledning.»

Stockholm den 25 april 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.
